

Loop nooit weg zonder helm

Camille Bordas

Loop nooit weg
zonder helm

Vertaald uit het Frans
door Gertrud Maes

Nieuw Amsterdam

De vertaalster ontving voor deze vertaling een projectsubsidie
van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Oorspronkelijke titel *How to Behave in a Crowd*. Tim Duggan Books,
an imprint of the Crown Publishing Group, a division
of Penguin Random House LLC, New York

Vertaald uit de Franse uitgave *Isidore et les autres*, éditions inculte, Parijs

© 2017 Camille Bordas

© 2020 Nederlandse vertaling Gertrud Maes / Nieuw Amsterdam

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Christopher Brand

Omslagbewerking voor Nederlandse uitgave Nico Richter

Foto auteur © Clayton Hauck

NUR 302

ISBN 978 90 468 2550 1

www.nieuwamsterdam.nl

Voor Marie Cordoba

De vlek

Op onze lichtbruine velours bank zat een donkerder bruine vlek. Wanneer ik eroverheen streek werd hij vager. Als ik mijn ogen tot spleetjes kneep kon ik zelfs vergeten dat hij er zat, maar zodra ik hem de andere kant op streek kwam hij weer tevoorschijn, nog donkerder dan in mijn herinnering, alsof ik hem erger had gemaakt.

Iedereen had zijn eigen verklaring voor het ontstaan van de vlek. Simone zei dat ik op de bank had gepiest toen ik heel klein was, nadat ik was ontsnapt uit het keurslijf van handdoeken waarin onze moeder ons wikkelde na het bad. ‘Je rende naar de bank, ging daar op de leuning staan, greep je piemeltje en richtte precies midden op het kussen,’ vertelde Simone. ‘Ik herinner het me, en Jeremy en Aurore hebben je het ook zien doen. We hebben nooit begrepen waarom je dat deed, Dory. Je was heel vastberaden.’

Maar dat verhaal paste niet bij mij. Om te beginnen bevatte het veel te veel beslissingen van mijn kant die allemaal overtredingen van moederlijke verboden inhielden (naakt en op blote voeten over de steenkoude tegelvloer in de huiskamer rennen, in het openbaar mijn penis vastpakken, op de bank plassen). De woorden die Simone gebruikte klopten ook niet: ‘rende’, ‘richtte precies’, ‘vastberaden’. Haar verhaal was het minst geloofwaardig van allemaal. Trouwens, Aurore en Jeremy bevestigden het ook niet.

In andere versies waren mijn broers en zussen om de beurt de schuldige: koffievlek (Berenice), nagellak (Aurore), kwakje (Jeremy), tomatensaus (Leonard), verf (Simone). Al die verhalen kwamen op één punt overeen: onze moeder had de toestand verergerd

door de oorspronkelijke vlek te willen verwijderen met het verkeerde schoonmaakmiddel. Maar er was ook een versie waarin er feitelijk nooit een vlek was geweest: onze moeder had de bank gewoon een opfrisbeurt willen geven en had hem voor altijd getekend met één ongelukkige spriets.

De vlek op de bank gaf me een ongemakkelijk gevoel. Ik dacht dat ik de enige was die dingen opmerkte, me als enige interesseerde voor mijn omgeving. ‘Waarom heb je zo’n last van die vlek?’ vroeg mijn moeder, en ik, ik begreep gewoon niet waarom ik de enige was die er last van had.

Ik hield van ons gezin, geloof ik. Ik kende geen ander, dat klopt, en daarom kon ik niet echt vergelijken, maar het leken me nette, fatsoenlijke mensen. Ook al droomden ze vaak helemaal weg. Ieder in zijn eigen bubbel. Ze besteedden niet echt aandacht aan anderen, aan niemand buiten het gezin, soms zelfs niet aan mij.

Alle versies kwamen ook op een ander punt overeen: de vlek zat er op z’n minst negen jaar. Ik vond dat toch wel lang, negen jaar, om een bevleekte bank te houden. Arm waren we niet.

Ik wist dat we niet arm waren omdat we iedere zomer naar zee gingen, en op school had ik geleerd dat zoiets niet voor iedereen was weggelegd, naar zee gaan. Er was een landelijke bewustmakingscampagne geweest over kinderen die nooit op vakantie gingen. Onze juf, juffrouw Faux, had ons filmpjes laten zien van kinderen die voor het eerst de zee zagen, dankzij het geld dat een jaar eerder was ingezameld door de vereniging ZiezodeZee. Voor dat ze hem hadden gezien, waren sommige kinderen ervan overtuigd dat de zee niet bestond, dat het een woord was dat alleen in sprookjes voorkwam, zoals ‘toverstaf’ of ‘kasteel’. Sommigen van hen waren ouder dan ik. Ik herinner me een meisje (ze heette Juliette, volgens de ondertiteling) dat veel blijer leek omdat haar

broertje voor het eerst de zee zag dan om haar eigen ontdekking. Ze verloor hem niet uit het oog, ze hield al zijn reacties in de gaten. Heel af en toe wierp ze nog net een zijdelingse blik op de zee. Dat had me diep geraakt. Na de filmpjes had juffrouw Faux een soort conservenblikje met het logo van ZiezodeZee op haar tafel gezet en had ze ons aangemoedigd er zo veel in te doen als we konden missen, al was het maar vijf of tien eurocent. Het was belangrijk, had ze gezegd, dat wij begrepen dat de kleinste opoffering van onze kant kon bijdragen aan een grote verandering in het leven van iemand anders. Twee jongens uit mijn klas hadden gelogen door te zeggen dat ze nooit zakgeld van hun ouders kregen en dat ze daarom jammer genoeg niet konden meedoen, maar in de pauze had ik ze horen praten over al het snoep dat ze om vier uur gingen kopen, en horen zeggen ‘ik zou niet weten waarom ik de vakantie van arme mensen moet betalen’, en dat de kinderen die wel geld gaven sukkels waren, losers, die in de valkuil van het schuldgevoel vielen als een drol in de plee. Ik had mijn hele maandzakgeld in het blik gedaan. Wel had ik gewacht tot juffrouw Faux het me zag doen, dat ze wist hoeveel ik gaf, maar of ze lette niet op, of ze had gedacht dat mijn gulheid geen commentaar verdiende.

Thuis zat ik altijd als eerste aan tafel. Mijn broers en zussen kwamen druppelsgewijs de trap af, het ging moeizaam. Onze moeder moest iedere avond weer aandringen. Ik mocht niet beginnen voordat ze er allemaal waren.

‘De vader komt vanavond niet thuis,’ zei ze een keer tegen me toen we op de anderen zaten te wachten.

Ik dacht dat ze bedoelde dat hij dood was, maar hij had alleen maar zijn aansluiting gemist in het buitenland, waar hij was voor een congres. Ze noemde hem ‘de vader’ om hem belangrijk te

maken. We zagen hem erg weinig.

Mama at van blauwe borden, omdat ze ergens had gelezen dat blauw servies de eetlust remt, en ze zei altijd dat ze twee kilo kwijt moest. Die avond had ze witvis gemaakt, en van witvis kon je zo veel eten als je wilde zonder een grammetje aan te komen volgen haar, maar toch had ze voor zichzelf een blauw bord gedekt.

‘De vader komt vanavond niet thuis,’ had ze herhaald tegen Simone, daarna tegen Jeremy en daarna tegen Leonard, die een voor een verschenen.

Ze vroegen niet verder.

Het was moeilijk om Aurore naar beneden te krijgen voor het eten, en zelfs om haar in huis tegen te komen de laatste tijd. Ze werkte onafgebroken op haar kamer. Net als mijn andere oudere zus, Berenice, was ze aan het promoveren. Allebei schreven ze hun proefschrift, maar in een andere stad en over een ander onderwerp. Berenice woonde in Parijs. Haar zagen we ook niet vaak.

‘Kan iemand boven gaan kijken of Aurore vanavond van plan is ons te vereren met haar aanwezigheid?’ vroeg mijn moeder, en ze keek mij aan.

‘Aurore?’ vroeg ik door haar kamerdeur heen.

‘Staat er een leven op het spel?’

‘We gaan eten, we zitten op je te wachten.’

‘Dat hoeft niet. Ik kan nu niet pauzeren.’

‘Wil je dat ik een bord voor je boven breng?’

‘Je bent een engel, Dory.’

Die avond zag ik toen ik naar bed ging, dat Aurore niets had gegeten van de vis en de aardappels die ik op een dienblad voor haar deur had gezet. De aardappels waren grauwpaaars geworden. Ik at er twee. Ik had niet eens honger.

Soms zette mama ook een blauw bord op mijn plek.

In augustus kwam Berenice altijd uit Parijs om met ons op vakantie te gaan. We propten ons met ons achten in de spacewagon, de koffers zetten we bij onze voeten en tussen de stoelen (de spacewagon had geen kofferbak). We gebruikten ze als armleuning en voetenbankje. Het was drie uur rijden naar zee en mijn ouders zetten altijd keihard de radio aan, op Nostalgie of radio Trafic. Er werd nogal veel herhaald, maar dat vond mijn moeder fijn, omdat we weliswaar niet per se fan van de liedjes waren, maar we ze allemaal wel kenden, en dat was leuk, vond ze, dat bracht de generaties dichterbij elkaar. Niet dat we allemaal meezongen, maar toch.

Ik weet niet waarom we iedere zomer altijd naar dat strand gingen. Ik geloof niet dat een van ons er bijzonder gek op was. Geen van mijn zussen verliet het appartement (ieder jaar hetzelfde) voor vijf uur 's middags – ze hadden een heel lichte huid en waren bang voor de zon – en als ze uiteindelijk naar buiten gingen, was dat om door te gaan met wat ze de hele dag al tussen vier muren hadden gedaan, dat wil zeggen lezen, of als hun ogen moe begonnen te worden, met elkaar praten over wat ze hadden gelezen. Leonard bestudeerde de lokale bevolking en de toeristen, en maakte de hele dag aantekeningen. Jeremy groef kuilen in het zand om languit in te liggen. Ieder jaar werden zijn kuilen dieper. Op den duur kon hij er zonder hulp van buitenaf onmogelijk uit komen, maar dat leek hem niet te hinderen. Hij wist dat iemand zich uiteindelijk heus wel ongerust over hem zou maken. Hij hield ervan om op zijn rug op de bodem van de kuil te gaan liggen en de hemel voorbij te zien trekken boven de rechthoek die hij voor zichzelf in het zand had gegraven, en wanneer mijn moeder hem erop wees dat als hij bij ons op het strand kwam liggen op zee-niveau, hij volgens haar nog meer van de hemel zou zien, zei Jeremy ja, natuurlijk, maar daar voegde hij aan toe dat hij dan ook allemaal onbekende mensen in badpak moest zien, en dat dat zijn krachten te boven ging.

De vader en ik waren de enigen die het water in gingen. Hij ging ver in zee en ik bleef dicht bij de kust tegen de golven op springen, wachtend tot hij terugkwam. Op die ogenblikken deelden we bijna iets, ook al durfde ik niet zo ver te gaan als hij.

Ik was er niet zeker van of ik helemaal begreep wat voor werk de vader deed, maar ik weet wel dat hij het ver bij ons vandaan deed. In Duitsland, China en Spanje. Een soort ingenieur, geloof ik. Wanneer de leraren op school naar het beroep van onze ouders vroegen, zei ik dat mijn vader reisde, en mijn antwoord leken ze acceptabel te vinden. Zoals alle kinderen denk ik van wie de vader geen cool beroep had, hoopte ik stiekem dat de mijne spion was. Dit soort fantasietjes klopten vast weleens, en het leek me dat ik meer kans had dan de andere kinderen, omdat mijn vader tenminste veel tijd in het buitenland doorbracht, wat een kleine mogelijkheid bood om een paar geheime missies uit te voeren, terwijl de andere vaders nul kans hadden om spion te zijn, aangezien ze allemaal in ons stadje werkten, en daar gebeurde nooit iets.

De vader bracht niet veel tijd met ons door, en wanneer we hem zagen, in het weekend of in de zomer, leek het erop dat hij haast had om weer te vertrekken. Iedere dag dat we aan zee waren zwom hij een beetje verder naar de horizon. Dat zeg ik heus niet om dramatisch te doen: hij droeg een soort waterdicht horloge om zijn pols, dat zijn hartslag opnam en de afstand die hij had afgelegd, en iedere ochtend meldde hij ons een nieuw record.

Mijn broers en zussen zwommen graag in het gemeentebad (ze waren allemaal goede zwemmers, met het daarbij behorende lichaam, slank en gespierd), maar zwemmen in zee vonden ze een weerzinwekkend idee. Mijn moeder kon helemaal niet zwemmen, en daar maakte ik me nogal zorgen over. Ik wilde dat ze het zou leren. ‘Wat zou je doen als ik daar zou verdrinken?’ vroeg ik. ‘Zou je toekijken hoe ik doodging, zonder iets te doen?’ Ze antwoordde dat als ik zou verdrinken, een van mijn broers of zussen waarschijnlijk het water in zou duiken om me te redden. Dat ‘waar-

schijnlijk' zei ze altijd heel vlug, maar ze vergat het er nooit bij te zeggen.

Simone had een nog grotere hekel aan de zomervakantie dan mijn andere broers en zussen. Die zaten al op de universiteit. De plek waar zij hun dagen doorbrachten maakte niet veel verschil: ze hadden altijd 'lopende onderzoeken', dingen om over na te denken. Maar Simone had nog iemand nodig die haar vertelde wat ze moest doen en die haar huiswerk gaf. Zij vond dat vakantie, in welke vorm dan ook, tijdverspilling was. Ze had al een paar klassen overgeslagen (met twaalf en een half – ik was elf die zomer – ging ze al naar de vijfde), maar als het aan haar lag maakte ze de rest van het schoolprogramma in hoog tempo af, zonder onderbreking. Toch werd ze altijd vreemd nostalgisch als we onze koffers pakten om weer naar huis te gaan. Normaal vond ze het nooit erg om in het midden te zitten, maar als we terugreden van vakantie wilde ze altijd per se bij een raampje zitten. Ze zei dat de zee en de kust door het raampje zien verdwijnen een goede manier was om op één lijn te blijven met haar melancholie, en dat op één lijn blijven met je melancholie tekenend was voor grote kunstenaars. 'Dus autotochten brengen grote kunstenaars voort?' had ik haar gevraagd, om er zeker van te zijn dat ik goed begreep wat ze bedoelde. 'De terugtochten!' had ze verduidelijkt.

Toen ik had gehoord dat heel veel kinderen nooit de zee zagen, probeerde ik me die zomer minder te vervelen, met andere ogen naar het strand te kijken en onder de indruk te zijn van de golven en zo. Maar ik vond het moeilijk om opgetogen te zijn zonder aanmoediging van buitenaf. Ik vroeg me af of we iemand nodig hadden die ons gefascineerd zag raken om echt gefascineerd te raken, en of Juliette in het filmpje van ZiezodeZee daarom niet naar de zee keek, maar strak naar haar broertje op het moment dat die de zee ontdekte: om er zeker van te zijn dat hij begreep hoe belangrijk het was dat hij het uitzicht op waarde schatte. Ik

keek de hele weg naar Simone en haar melancholie, maar zij zag er niet uit alsof ze publiek nodig had.

Mijn ouders wekten niet de indruk dat ze erg gek op elkaar waren, en ik dacht dat het mijn schuld was. Ik stel me voor dat dit gebeurt wanneer jij als enige iets opmerkt: je meent dat je er verantwoordelijk voor bent. Ze zoenden nooit echt, alleen maar af en toe een droge kus op de mond, op de ochtenden dat de vader voor meerdere dagen vertrok. Ze leken vooral praktische informatie uit te wisselen, over afspraken en belastingen, of soms over ons. Ik dacht dat ze waarschijnlijk wachtten met scheiden tot ik oud genoeg was.

Soms zag ik Aurore een hele week niet. Onze kamers lagen tegenover elkaar, maar ze kwam die van haar bijna nooit uit. Wanneer het echt moest, voor gezinsmaaltijden die mijn moeder verplicht stelde (= als een van ons jarig was), leek ze zich ongemakkelijk te voelen, alsof ze niet wist wat ze daar deed. Ik ga niet veel over ons huis vertellen, omdat ik een heel slecht ruimtelijk inzicht heb en nog slechter ben in beschrijvingen. Ik heb bijvoorbeeld nooit goed begrepen welke kamer boven de keuken ligt. Ik teken ook slecht, dat heeft er vast mee te maken. Maar grofweg hadden we een grote keuken en een woonkamer op de begane grond, en vier kamers boven. Ik deelde er een met Simone. Mijn ouders hadden die ernaast, die van Aurore en van de jongens lagen ertegenover.

Ik miste Aurores kamer. Toen ik kleiner was en zij minder gewichtige scripties schreef, liet ze me onder haar bureau spelen terwijl ze zat te werken. Ik kon het daar uren volhouden. Haar bureau vormde een soort hut, het had geen poten, maar drie pa-

nelen van spaanplaat, die als wanden dienden. De vierde zijde was aan de kant van Aurore, die altijd met opgetrokken benen in halve lotushouding zat te werken. Ik had zicht op haar knieën en had de hele ruimte onder het bureau voor mezelf. Ze vroeg me nooit wat ik daaronder uitspookte, ze respecteerde mijn privacy volledig. Ik was zo rustig dat ze soms gewoon vergat dat ik daar zat – als ze haar benen strekte om het bloed te laten stromen, riep ik: ‘hé, ho!’ en dan trok zij ze meteen weer in en zei sorry.

De meeste tijd deed ik niets onder haar bureau. Ik was aan een wandschildering in stoepkrijt begonnen op een van de panelen, maar ik werkte er niet vaak aan. Ik kon moeilijk zien wat ik tekende, het was donker. Op een keer was ik begonnen er een paar snotjes op te plakken, voor het reliëf. Ik wist dat het niet mocht, maar ik vond het toch leuk.

Toen Aurore besloot dat ik te groot was om onder haar bureau te bivakkeren was ik daar verdrietig om, moet ik zeggen. Ik smeekte haar me er nog één middag te laten doorbrengen (ik wilde op z’n minst de snotjes van mijn wandschildering krabben, schoonmaak houden). Na mijn laatste middag onder haar bureau zag Aurore heel goed dat ik treurig was. Ze zei: ‘Op een dag koop ik een groot bureau voor ons tweeën’, maar daarna had ze het er nooit meer over.

Ik was ervan overtuigd dat mijn moeder blij zou zijn als ik zou weglopen. Ze beklagde zich er de hele tijd over dat wij niet avontuurlijk genoeg waren. Daar werden mijn broers en zussen niet warm of koud van, de mening van een ander liet ze in de regel onverschillig, maar ik nam het ter harte. Ik was de jongste van zes kinderen en ik wilde niet dat ik de eigenaardigheden van de anderen kreeg opgeplakt. Ik wilde uniek zijn. Mezelf. Anders. Tegelijkertijd had ik niet erg veel keus (ik was minder knap om te zien

en minder intelligent dan de anderen). Maar ik had toch ook geen uitgesproken idee van wat ik moest zijn. Dus dacht ik dat ik op z'n minst kon proberen te zijn wat mijn moeder wilde en het avontuur een kans te geven.

Wat een avontuur was stond me overigens niet duidelijk voor ogen. Jeremy, de jongste van mijn twee broers, had het aanbod gekregen om een Europese tournee met een filharmonisch orkest te maken; dat zou volgens mijn moeder een mooi avontuur zijn geweest. Jeremy had het aanbod afgeslagen, hij wilde liever dat cello een hobby bleef. Maar toen Leonard (mijn andere broer) mijn ouders had gesmeekt of hij naar een internaat mocht, leek mijn moeder dat niet als een avontuur te beschouwen, hoe Leonard ook zijn best deed dat idee aan haar te verkopen. Hij had gezegd dat het internaat eigenlijk zelfs het ultième avontuur was, dat Flaubert ergens had geschreven dat iemand die in zijn jeugd in een internaat had gezeten, alles wist wat er te weten viel over de samenleving, en dat Bourdieu dat zonder meer bevestigde, en dat Flaubert en Bourdieu de twee intelligentste mannen waren die de wereld ooit had gekend. Ik was vier toen Leonard dit redevoeringje hield, en ik herinner me het heel goed, omdat ik me in die tijd nog niet echt bewust was van het bestaan van andere mensen buiten ons gezin, dus toen ik hoorde dat er niet alleen andere namen bestonden dan de onze (zoals Flaubert en Bourdieu), maar dat ze bovendien behoorden tot mensen die Leonard intelligenter noemde dan mijn ouders en ik zag dat niemand aan tafel daar bezwaar tegen maakte (zelfs mijn ouders niet), raakte ik in paniek en begon ik te huilen. Dat greep mijn moeder aan om definitief te weigeren: 'Zie je nou, Leonard, je maakt je kleine broertje aan het huilen. Dory wil niet dat je weggaat.'

Bijna acht jaar later wist ik nog altijd niet precies wat een avontuur was, en ook niet of Leonard het me nog altijd kwalijk nam dat ik toen had gehuild. Hij was kortgeleden cum laude afgestudeerd voor zijn master, maar zodra de gelegenheid zich voordeed

vergat hij niet mijn moeder in te wrijven dat hij een betere socioloog zou zijn geweest als ze hem de ervaring van het internaat niet hadden ontzegd.

In de films die ik had gezien, speelde het avontuur zich zo te zien vooral niet thuis of op school af. Er waren ruwweg twee mogelijkheden: als je alleen op pad ging ontmoette je mensen en leerde je dingen, en als je als groep ging viel er op z'n minst één dode. Dus besloot ik alleen te gaan (eerlijk gezegd had ik ook niet echt vrienden). Ik ging er 's nachts vandoor, op Simones fiets. Mijn plan was om in Italië te gaan wonen, omdat het daar aangenaam leek, de zon en pasta en zo. Ik had niet bedacht dat het ingewikkeld zou zijn om op de fiets de Alpen over te steken. Hoe dan ook, zo ver ben ik niet gekomen. Na twee kilometer werd ik moe en meende ik dat het verstandiger zou zijn alleen de zes kilometer naar het station op de fiets te doen en dan een trein naar het zuiden te nemen.

Eer ik op het station aankwam was het twee uur 's nachts en was het er uitgestorven. Alleen in de hoeken lagen een paar clochards, en er zaten twee reizigers in korte broek en met wandelschoenen aan. Ze kwamen allebei uit een ander land en probeerden met behulp van hun *Frans voor op reis* met elkaar te praten. Voor 04.55 uur ging er geen trein. Ik plofte neer op een bank tegenover het bord met vertrektijden, daar waar alle sporen begonnen of eindigden, het was maar hoe je de dingen bekeek. Voor me lagen zwarte, glanzende rails tot zo ver je kon kijken, maar er was geen trein te bekennen. Ik vroeg me af waar de treinen 's nachts bleven.

'Wat heb je daarin?' schreeuwde een clochard naar me, zonder uit zijn hoek te komen.

Hij wees naar mijn rugzak.

'Kikkererwtten,' riep ik terug. 'Honing. Tonijn in blik. Onderbroeken.'

Ik wilde alles opsommen. Ik geloof dat de tonijn in blik bij hem in de smaak viel, omdat hij opstond en naar me toe kwam toen hij hoorde dat ik dat bij me had.

‘Zeep.’ Ik dempte mijn stem naarmate hij dichterbij kwam. ‘Een zaklamp. Sinas.’

‘Sinas?’

Dat leek hem vies, zo te zien.

‘Iets anders was er niet,’ zei ik, bijna verontschuldigend.

‘Een volgende keer kun je beter weglopen als je moeder net boodschappen heeft gedaan, pikkie.’

Hij kwam naast me zitten. Hij stonk niet zo erg als sommige clochards die ik weleens was tegengekomen. Hij rook naar nat karton.

‘Dus je hebt er geen wapen in zitten,’ concludeerde hij toen ik klaar was met mijn opsomming. ‘Je moet wel een wapen hebben, als je van plan bent in je eentje rond te zwerven. Je kunt niet gewoon een beetje fluitend aan de wandel gaan. Je bent nog maar een jongetje. Overal zijn er gestoorde types. Er gebeuren de meest akelige dingen met schattige, kleine jochies zoals jij.’

‘Ik ben niet echt schattig,’ zei ik.

Ik was er niet op uit dat hij me zou tegenspreken, ik vroeg me echt af of het feit dat ik een beetje dik was geen bescherming bood tegen een potentiële pedofiele moordenaar. De clochard bekeek me nog eens goed.

‘Je bent schattig genoeg voor een psychopaat, vergis je niet.’

‘Hebben ze niet liever kleine meisjes?’

‘Ach, zoveel mensen, zoveel smaken, zeggen ze. En zij maken alles af wat ze maar in handen krijgen: vrouwen, dieren, kinderen, of het nou een jongen of een meisje is, dat maakt ze geen zak uit. Als het maar bloedt en schreeuwt.’

Hij krabde verwoed aan een wrat op zijn hand.

‘Daar zou u ducttape op moeten plakken, en niet meer krabben,’ adviseerde ik. ‘U plakt de wrat af met een strookje ducttape,

iedere ochtend een nieuw stukje, en dan stikt hij en verdwijnt hij uiteindelijk.’

De clochard keek me aan. Hij herhaalde ‘ducttape’ en begon te lachen, en ik wist niet of hij mij grappig vond of dat hij dacht aan een grap over ducttape die ze hem hadden verteld.

‘Het werkt echt,’ hield ik vol. ‘Mijn broers en zussen zwemmen veel, allemaal hebben ze wratten op hun voeten gehad door het zwembad, en mijn moeder heeft echt alles geprobeerd; niets werkt beter dan ducttape.’

‘Echt walgelijk. Openbare zwembaden zijn te smerig voor woorden.’

‘We dragen nu allemaal slippers, als we erheen gaan.’

Dat zei ik omdat ik niet wilde dat hij dacht dat ik smerig was.

‘Best, maar slippers helpen niet tegen schimmel. Die bakken waar je doorheen moet lopen voordat je in het bad mag? De voetenbaden? Walgelijk. Slippers doen niks tegen al die schimmels in zo’n bak.’

‘De mensen zeggen van wel, dat het helpt.’

‘De mensen! Er zijn er ook die zeggen dat aardbeienijs hun lievelingsijs is.’

Hij had geen ongelijk. Het klopt dat mensen veel stomme dingen zeggen. Hij leek best veel te weten, dus vroeg ik hem of hij wist waar de treinen ’s nachts bleven.

‘Er is een remise verderop, bij het stadion. Ik ben er wel eens geweest, slapen in lege wagons.’

‘Dat lijkt me cool.’

‘Ik slaap eigenlijk liever in de openlucht. Geen geweldige plek, die remise. Ik bewaar hem voor de nachten dat het echt te koud is.’

Ik vond mezelf een idioot omdat ik had gezegd dat het me cool leek om in de remise te slapen, dat was echt een stomme opmerking, maar de clochard nam het me zo te zien niet kwalijk. Hij wist heus wel dat ik nog veel moest leren.

Hij vroeg of ik afscheid van iemand had genomen voordat ik was weggelopen. Ik zei van niet, natuurlijk niet, dat zou het hele effect hebben bedorven.

‘Hoezo, het effect hebben bedorven?’

‘Nou, als ik bijvoorbeeld afscheid van Simone, mijn zus, had genomen, zou ze het meteen aan mijn moeder hebben verklikt, en die zou me hebben tegengehouden.’

‘Ja, natuurlijk, ik zeg niet dat je afscheid moet nemen van iemand van je familie! Maar je moet wel van *íemand* afscheid nemen, iemand die aan de politie kan uitleggen dat je uit vrije wil bent weggegaan, snap je? Gewoon, zodat je moeder niet nog meer flipt omdat ze denkt dat je bent ontvoerd of om zeep gebracht, of weet ik veel. Heb je een vriendinnetje?’

Daar dacht ik even over na. Ik vond Juliette van het Ziezode-Zee-filmpje leuk, maar we kenden elkaar niet. Sara Catalano was knap. Aan haar dacht ik vaak voordat ik in slaap viel. Misschien was ik verliefd. Ze was veel te populair, dus durfde ik niks tegen haar te zeggen op school, maar goed, ik wist waar ze woonde, ik kon misschien bij haar aanbellen en afscheid van haar nemen. Toen ik nadacht over wat ik tegen Sara ging zeggen, merkte ik dat ik opgelucht was dat ik iets belangrijks was vergeten voordat ik wegliep en dus terug naar huis moest om mijn fout te herstellen. Maar eerst kon ik lekker in mijn bed gaan liggen slapen. De clochard wekte de indruk dat hij wist waar hij het over had. Hoewel, er leek toch een moeilijkheid in zijn redenering te zitten.

‘Maar als ik afscheid van iemand neem en niemand zich dus zorgen maakt over mijn lot, wat gebeurt er dan als ik ontvoerd of gevangengenomen word terwijl ik ben weggelopen? Niemand komt me zoeken als ze denken dat ik ergens gelukkig op avontuur ben.’

‘Ja, maar zo is het nou eenmaal, je kunt niet van twee walletjes eten.’

Die uitdrukking had ik nooit goed begrepen, en de clochard voelde dat waarschijnlijk aan.